

ДО ПИТАННЯ ВІКТИМІЗАЦІЇ ДІТЕЙ У ЦИФРОВОМУ СЕРЕДОВИЩІ

*Батько запитує доньку:
«Як твій день у школі?»
«Ти можеш подивитися у моєму інстаграмі, тато»
Випадок з життя.
2016 рік*

Покоління Y та Z у технологічно розвинутих країнах по праву можна назвати медіаборигенами. Якщо Y це діти, виховані телевізором та комп'ютером, то Z є суто «цифровими». З пелюшок для них інтернет не обмежувався домашніми комп'ютерами та міг бути доступним у будь який момент завдяки кишеньковим гаджетам, які часто дарували батьки. Це перше покоління, яке не може порівняти цифровий світ зі світом без інтернету, і разом з тим, вразливе до ризиків інформаційного середовища завдяки не сформованому медіаімунітету – умінню оминати інформаційне «сміття», захищатися від потенційно шкідливої інформації з урахуванням прямих і прихованих впливів.

Згідно з Національною стратегією захисту дітей в цифровому середовищі на 2021 – 2026 роки є певні ризики для здоров'я, розвитку та благополуччям дітей, які можуть виникнути у зв'язку з використанням мережі Інтернет:

- ризики сексуальної експлуатації та зловживання, домагання для сексуальних цілей («грумінг» налагодження контакту з дитиною з метою сексуального насилля), онлайн-вербування дітей для вчинення злочинів, участь у екстремістських політичних чи релігійних рухах або для цілей торгівлі людьми (контактні ризики);
- принизливе та стереотипне зображення та сексуалізація жінок та дітей; зображення та популяризація насильства та нанесення собі ушкоджень, зокрема, самогубств («групи смерті» у соцмережах); принизливі, дискримінаційні або расистські вирази або заклик до такої поведінки; реклама, контент для дорослих (ризики контенту);

- залякування, переслідування та інші форми утисків, розповсюдження без отримання згоди сексуальних зображень, шантаж, висловлювання ненависті, хакерство, азартні ігри, комерційна експлуатація (ризика поведінки);
- надмірне використання, позбавлення сну та фізична шкода (ризика для здоров'я)[1].

Всеукраїнське соціологічне дослідження, проведене Інститутом соціології НАН України в 2009 р., виявило наступні тенденції: понад 28% опитуваних дітей готові надіслати свої фотокартки незнайомцям у Мережі; 17% без коливань діляться інформацією про себе і свою родину (адреса, професія, графік роботи батьків, наявність цінних речей у домі тощо); 22% дітей періодично потрапляють на сайти для дорослих; 28% дітей, побачивши в Інтернеті рекламу алкоголю або куріння, хоча б один раз спробували їх купити, а 11% – спробували купувати наркотики; близько 14% опитуваних час від часу відправляють платні SMS за бонуси в он-лайн-іграх і 8 лише деякі звертають увагу на вартість послуги. Лише у 18% випадків дорослі перевіряють, які сайти відвідує дитина, тільки 11% батьків знають про такі он-лайн загрози, як “дорослий” контент, азартні ігри, он-лайн-насилля, кіберзлочинність [2].

Розглядаючи віктимність дітей в інтернеті як схильність до поведінки, яка підвищує шанси на вчинення злочину відносно їх, можна виділити наступні чинники:

- незавершеність формування префронтальної кори головного мозку, що відповідає за довгострокове планування та передбачення своїх дій, імпульсивність у прийнятті рішень;
- незавершеність формування дитини в соціально-психологічному плані, незначний життєвий досвід, поверховість першого враження.

Віктимізація дітей у інформаційному середовищі може впливати на базове почуття безпеки і довіри до оточуючого світу, автономію, соціальну мобільність, провокує негативізм та почуття відчуження.

Отже, свобода та анонімність, моделювання множинності «Я», нові форми самовираження, різноманітність спілкування приваблює дітей та підлітків до інтернету, проте не сформованість медіаімунітету віктимізує неповнолітніх що може привести до негармонійних наслідків.

Список використаних джерел:

1. Національна стратегія захисту дітей в цифровому середовищі на 2021 – 2026 роки. – Режим доступу:

<https://drive.google.com/file/d/1ftag6UGD4n3DFxTZMyETeL45cFl-SD7p/view>

2. Всеукраїнське соціологічне дослідження "Безпека дітей в Інтернеті". Ін-т соціології НАН України. 2009 р. – Режим доступу:

http://www.mon.gov.ua/education/pozashkilna/useful_information/internet/